

Hajduné Tölgyesi Livia
Kriston-Bordi Zsuzsanna

ÚTRAVALÓ

ERKÖLCSTAN
első osztályosoknak

1

TARTÓS TANKÖNYV

Mozaik Kiadó – Szeged, 2013

2. „Csillag Boris tudom a nevedet...”

1. Mi volt a jeled az óvodában? Rajzold le!

Miért volt mindenkinek jele? Most milyen jelet választanál magadnak?
Játsszatok a jelekkel! Mutogasd el, vagy meséld a jeledről a többieknek!
Játsszatok *Jelvadászat* játékot!

2. Játék közben könnyebben megjegyez a társaid nevét. Játsszatok *Névrögzítő* játékokat!

Találd ki! Csak a tiéd, mégis mások használják többet.

3. Lány vagy fiú? Adj nevet a gyerekeknek!

Miért ezeket a neveket választottad?

4. Mi a neved?

ANNA

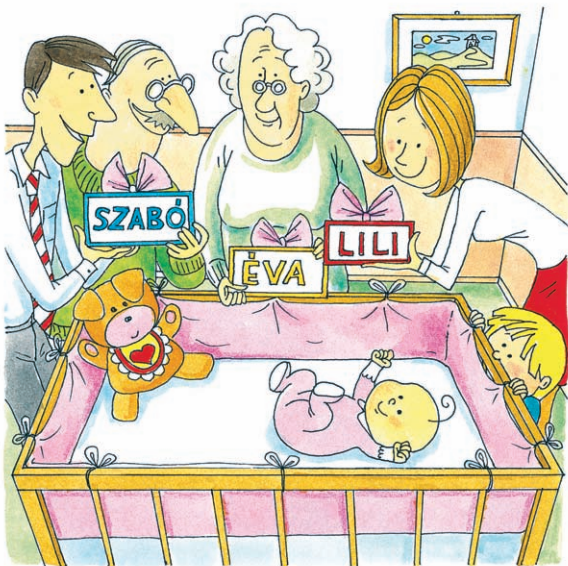

KATI PETI

Le tudod már írni a nevedet? Ha igen, írd az óvodai jeled mellé a füzetbe! Játsszatok! Tapsold el a neved ritmusát a többieknek! Van-e olyan osztálytársad, akinek a neve ugyanolyan ritmusú, mint a tiéd? Figyeld meg, hogy ő hasonlít-e rád még valamiben!

5. Mindannyiunk neve több részből áll, van családnevünk és utónevünk.

Tudod, mit jelent a neved? Ha igen, mondd el a többieknek! Kérdezd meg a szüleidet, miért ezt az utónevet választották neked!

6. A legtöbb nevet becézni is lehet. Hallgassátok meg az erről szóló mondókát!

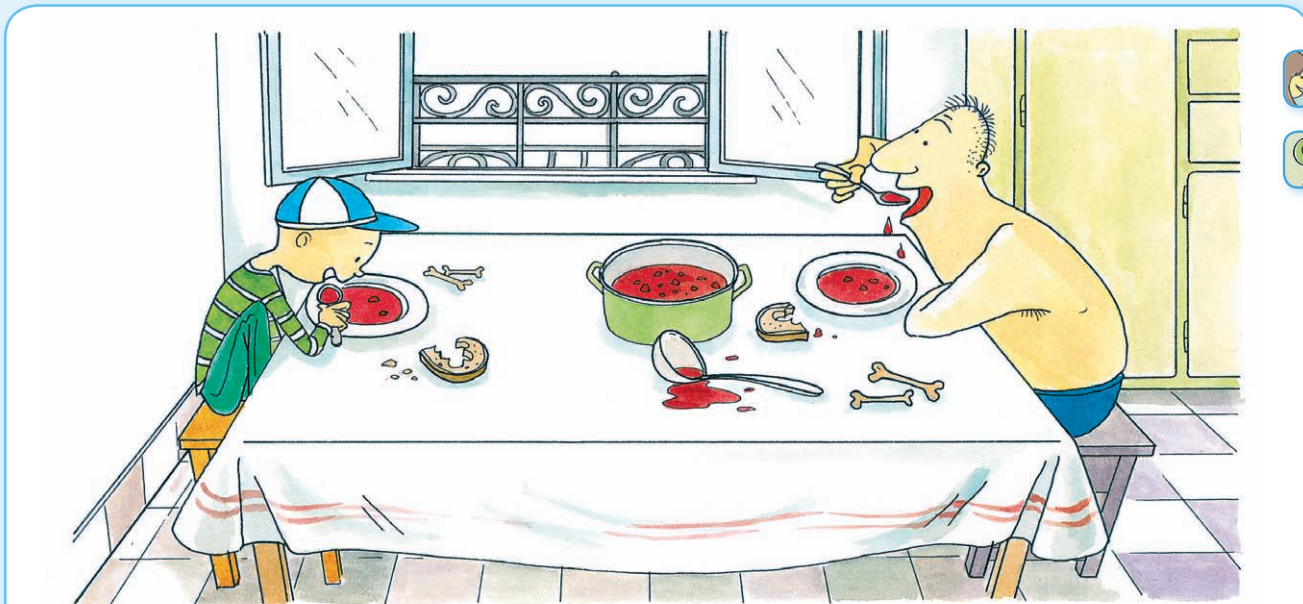
Jákobnak volt hat fia,
mind a hat csizmadia.
Simi, Samu, Sámuel,
Dini, Dani, Dániel.

Téged hogyan szólítanak a családtagjaid?
Milyen mondókákat ismer a becenevvel kapcsolatban?

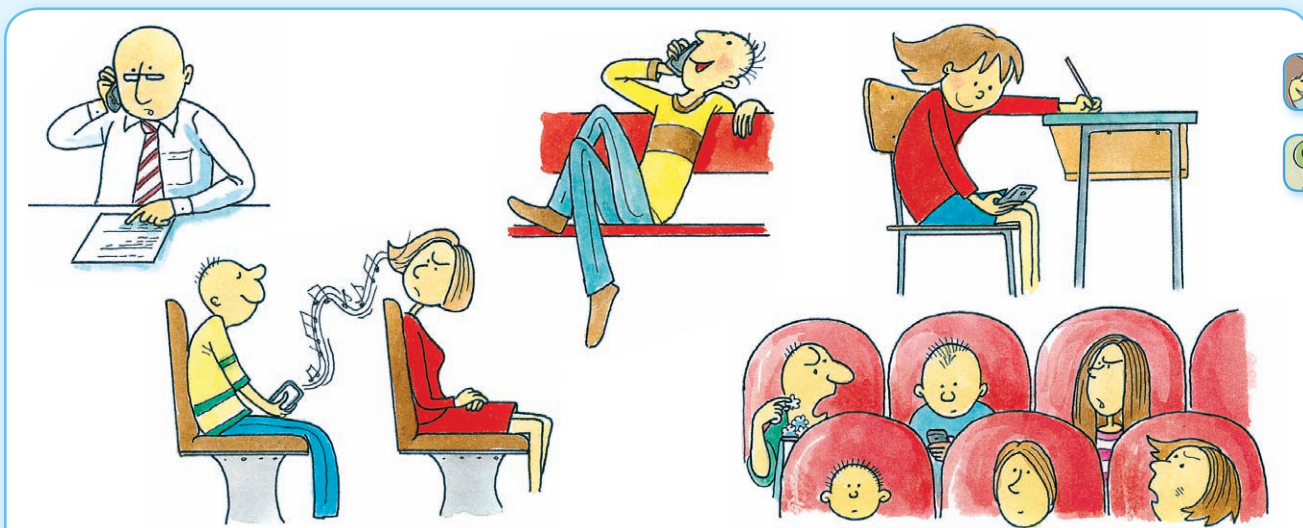
11. „Még azt mondják, nem illik...”

1. Illik nem illik – otthon.

Keresd meg a képen, mi a helytelen az étkező asztalnál! Mondd el, hogyan lenne helyes! Nátatok otthon milyen szabályok vannak, amiket mindig be kell tartani?

2. Illik nem illik – a telefonhasználatnál.

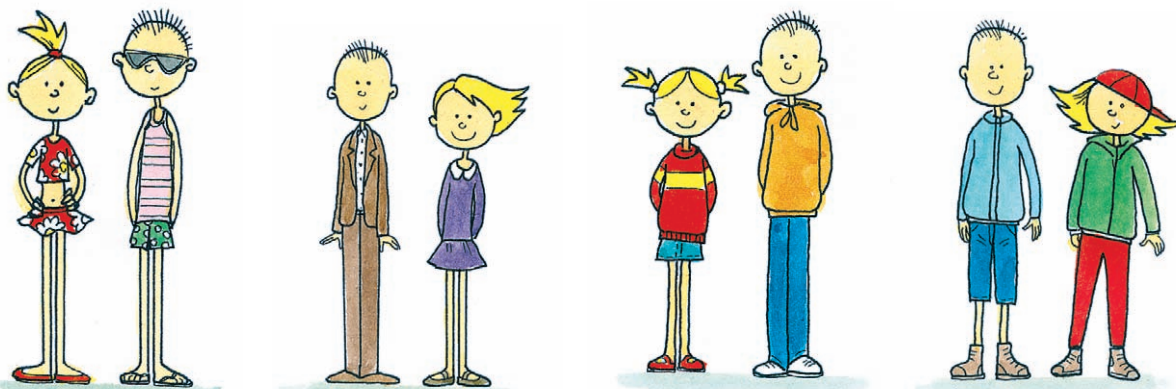

Elevenítsétek fel a találkozások viselkedési szabályait!
Hasonlítsátok össze a telefonálás és a személyes beszélgetések illemszabályait!

3. Illik nem illik – a kapcsolattartásban.

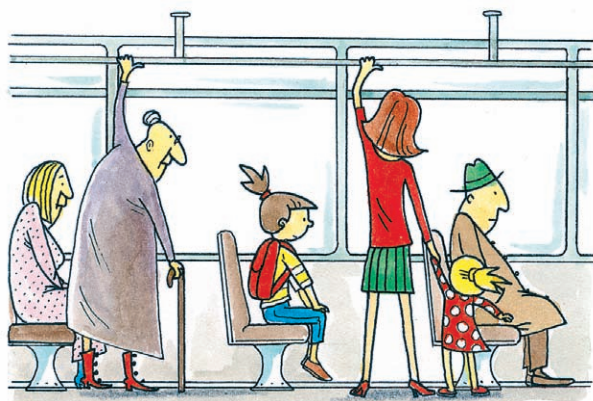
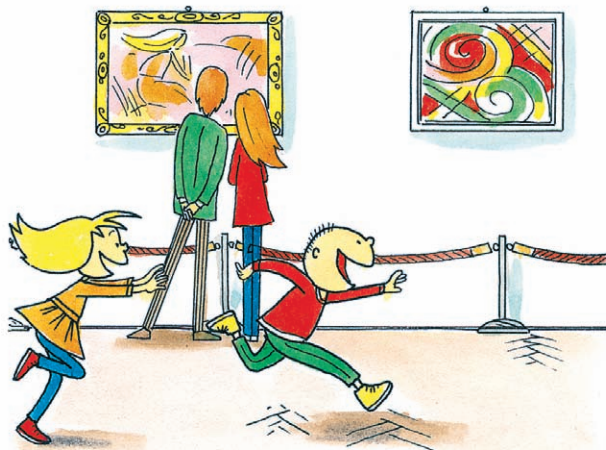
- Hogyan léphetünk kapcsolatba másokkal, ha messze vagyunk tőlük?
- Miért tartjuk a kapcsolatot a távolban élő ismerőseinkkel, rokonainkkal?

4. Illik nem illik – az öltözködésben.

A ruhájuk alapján találd ki, hová mennek a gyerekek! Miért fontos az alkalomhoz illő ruházat? Mitől függ, hogy ki milyen ruhát visel?

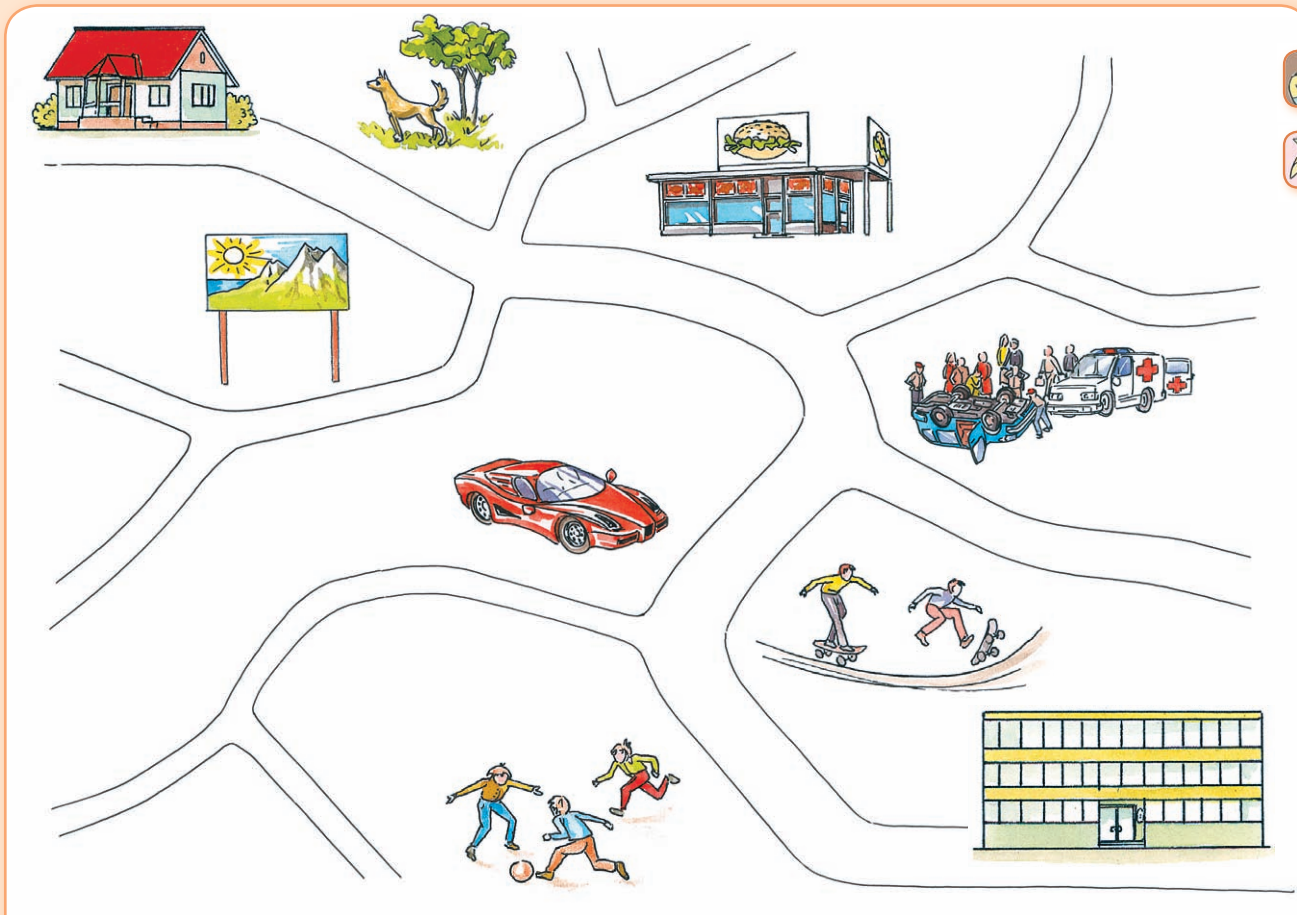
5. Illik nem illik – az otthonon kívül.

Milyen illemszabályok jutnak eszedbe a képekről? Hogyan változik meg a viselkedésünk idegen környezetben?

17. „Ábécédé, rajtam kezdé...”

1. A térkép segítségével mondd el, hogyan jut el Palkó és Hanka az iskolába!

Mi vonhatja el útközben a gyerekek figyelmét az iskoláról? Hogyan tudnak vigyázni magukra?
Hány órára szoktál iskolába menni? Miért fontos időben érkezni?
Játsszátok el, hogyan érkeznek a gyerekek az iskolába!

2. Kiről vagy miről kapta a nevét az iskolád?

Mi az iskolád pontos címe? Ha tudod, írd le a füzetedbe!
Mit mesélnél róla a nagyszüleidnek?

3. Játsszatok!

Csoportokban válasszatok egy iskolai helyiséget (pl. ebédlő, tornaterem, büfé, könyvtár)! Mutogassátok el, hogy mi történik ott, hogyan kell és hogyan nem szabad ott viselkedni! A többiek találják ki, melyik helyre gondoltatok!

4. Kik dolgoznak az iskolában? Kinek mi a feladata?

Mivel tudod segíteni az iskola dolgozóinak munkáját? Mivel akadályozhatnád őket? Gyűjtsd össze, kik hiányoznak a képről!

5. Hallgassátok meg a mondókat! Kik csúfolódnak így?

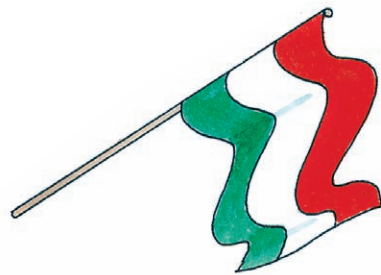
Első osztály i, i, i,
Második osztály bicikli,
Harmadik osztály szalmaszál.
Negyedik osztály kiskirály.

Hogyan viselkedsz, ha idősebb iskolatársakkal találkozol a folyosókon vagy iskolán kívül? Mit teszel azért, hogy a nagyobbak is elfogadjanak?

24. „Így kell járni, úgy kell járni...”

1. Mit ábrázolnak a rajzok? Hol szoktad ezeket látni?

Melyik ország a hazád? Melyik országban élsz?
Mi az anyanyelved? Milyen nyelven beszélnek a körülötted élő emberek?
A népmesékben gyakran mennek a mesehősök szerencsét próbálni. Hogyan értik meg egymást?

2. Sok játékot már nagyon régen is ugyanúgy játszottak gyerekek, mint ahogy ma.

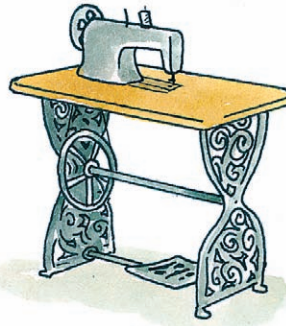
Gyűjtsetek még ilyen játékokat! Játsszatok el néhányat közülük!

3. Minden nép életében vannak hagyományok, amelyek régóta fennmaradtak.

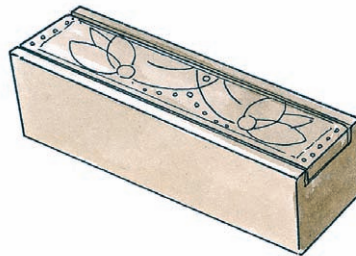
- Milyen téli hagyományhoz kapcsolódnak a képek? Ti hogy ünneplitek ezt?
- Miért vesznek fel ilyenkor álarcot az emberek?
- Mitől függ, hogy ki milyen jelmezt választ?

4. Az emberek sokszor őrzik meg a régi vagy már nem használható tárgyaikat is.

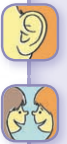
Mi lehet az oka a régi tárgyak megőrzésének?
Mire használták a képen látható eszközöket régen?

5. Az emberek szívesen örökítették meg a számukra kedves motívumokat különböző tárgyakon.

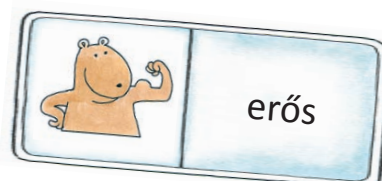
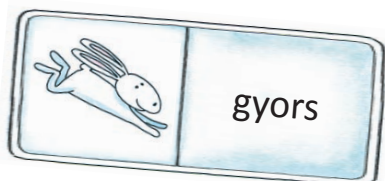
Keress meg a tulipán rajzát a mintákon!
Keress az otthonodban régi tárgyakat, hagyományos mintákat!

6. Hallgasd meg a *Tulipánvadászat* című mesét! (77. oldal) Keress tulipánmintát a rajzon!

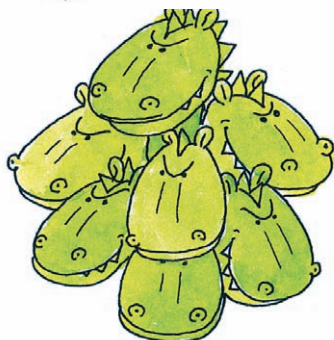
33. A jó és a rossz

1. A mesék szereplőinek sokféle tulajdonságát ismerhetjük meg. Ezek között vannak jók és rosszak is.

Jót vagy rosszat jelentenek a szókértékákön lévő tulajdonságok?
Mondjatok mesehősöket, akikre jellemző valamelyik tulajdonság!

2. A mesék szereplői jóságosan és gonoszul is cselekedhetnek.

Melyik hős jelenik meg jóságos szereplőként valamilyen mesében?
Válaszd ki azokat, akik gonoszként viselkednek valamilyen történetben!

3. Mutassátok be, hogyan viselkednek a mesebeli jók és hogyan a gonoszok!
Van-e olyan szereplő, aki csak jó vagy csak rossz? Mi alapján dől el, ki a rossz, ki a jó?

4. Az állatmesékben is vannak jó és rossz érzést keltő szereplők. Gyűjts példákat!

Mit gondolsz, a mesékben a róka miért ravasz, a farkas miért ostoba?

5. A mesebeli gonosz sem mindig rossz.

- Melyik meseszereplőt látod a képen?
- Mondj olyan mesét, ahol ezek a szereplők jó cselekedeteket hajtanak végre!
- Gyűjtsetek olyan meseszereplőket, akik nem szándékosan cselekszenek rosszat!

6. Alkossatok meséket csoportokban! Hogy szólna a mesétek jóról és rosszról?

Válasszatok egymásnak hősöket, akik szerepelnek a mesében. Készítsetek rajzokat is!

6. óra

Kriston-Bordi Zsuzsanna: A sövény titka

Az iskola udvarán a nagy homokozóban játszottak az elsősök, önfeledten élvezve az őszi napsütést. Júlia is arra sétált, de amikor a homok széléhez ért, felhangzott a gyerekek éneklő, csúfolódó kórusa:

– Julcsa, Julcsa, mért vagy olyan furcsa? Julcsa, Julcsa, hol a kapu kulcsa?

A kislány megtorpan, égbék szemébe könnyek gyűltek, és olyan hirtelen fordult meg, hogy szőke copfjai csak úgy repkedtek utána.

– Már megint csúfolnak... – szipogta magában, és a bokrok felé sietett, hogy elbújjon. Hüppögve vackolódott be a sövény és a kerítés közötti részbe, és addig rendezgette az ágakat, míg végre úgy érezte, hogy most már nem láthatják a csúfolódó gyerekek. Szerette ezt a helyet, sokszor itt töltötte az udvari szünetet.

– Miért sírsz? – kérdezte egy kedves, vékonyka hang.

Júlia felkapta a fejét, óvatosan kilesett az ágak közötti résen az udvar felé, de senkit nem látott.

– Miért sírsz? – kérdezte megint a hang. A kislány forgatta a fejét, de nem tudta, ki kérdegeti.

– Miért sírsz? – szólalt meg harmadszor is a hang, és Júlia ekkor fedezte fel a bokor alatti köveken pihenő, ragyogó szemű, zöld gyíkokskát.

– Szóval te kérdegetsz? – mosolyodott el megnyugodva. – Azért sírok, mert csúfolnak a többiek.

– Csúnyákat mondanak? – jött rögtön a kérdés.

– Hát nem annyira csúnya, de nagyon rosszul esik. Julcsának csúfolnak, pedig én Júlia vagyok.

– Csak azt mondják, hogy Julcsa? Az még nem olyan nagy baj, így is becézik a nevedet.

– Meg azt is mondják, hogy furcsa vagyok – suttogta a kislány.

– Miért, nem vagy furcsa? Látom, hogy állandóan itt üldögélsz a bokorban, és beszélgetsz magadban. Ez azért elég furcsa, nem?

Júlia elgondolkodott. A hangocska igazat mondott.

– Szerinted ezért tartanak furcsának?

– Egészen biztos ezért. Ha mindig velük lennél, akkor nem lenne miért csúfolódniuk.

- Igazad lehet... De hogy csináljam?
- Gyere, menjünk mi is oda játszani!
- Te meg én? – rémült meg a kislány. – De, gyíkocská, hogyan? Vigyelek a kezembem?

Az ismeretlen hang csengő kacagásba csapott át.

- Még hogy én gyíkocská? De hiszen én vagyok az, Panka. Nem ismered meg?

Hirtelen szétnyílt a sűrű sövény, és az ágak túloldalról egy vörös hajú, szeplős kislány nézett rá, széles mosollyal az arcán. Júlia állta is leesett a meglepetéstől. Panka nagyot nevetett, és már bújt is kifelé az ágak sűrűjéből. A még mindig ámuldozó Júlia felé nyújtotta a kezét:

- Ne bámulj már, inkább fussunk játszani, mert mindjárt vége a szünetnek...

13. óra

Benedek Elek: A megfelezett ajándék (magyar népmese)

Volt egyszer egy királyfi. Ez a királyfi vadászni ment az erdőbe, s úgy belemelegedett a vadászatba, hogy egyszerre ráesteledett, s ment volna haza, de nem találta meg az utat a nagy sötétségben. No, most mit csináljon? Bolyongott jobbra-balra, s nagy későre megpillantott valami gyenge világosságot. Nosza, odament egyenesen, s hát egy kis házikó ablakában pislogott az a világosság. Bekopogott az ablakon, s mindjárt ki is szólt a gazda:

- Ki kopog?
- A királyfi. Adsz-e szállást, jó ember?
- Adok hát – felelt a gazda, s nyomban ajtót nyitott, betessékelte a királyfit, aztán felköltötte a feleségét meg a leányát, hogy készítsenek vacsorát a királyfinak.

Csupán egy kakasuk volt, azt hamarosan leölték, megkopasztották, megsütötték, s erősen kérték a bocsánatot a királyfitól, hogy szegény létükre jobb vacsorával nem szolgálhatnak. De a királyfi éhes volt, mint a farkas, pompásan ízlett neki a vacsora. Aztán jó puha ágyat vetettek neki, s úgy aludt reggelig, mint a bunda.

Jókedvvel kelt fel a királyfi, megköszönte a szíves vendéglátást, elbúcsúzott a szegény emberektől, s hazáig meg sem állott. Ahogy hazaért, megparancsolta az inasának, hogy vigyen ide meg ide, ennek s ennek a szegény embernek egy sült kakast, egy kalácsot, egy hordócska bort s tizenkét tallért. Mindjárt indult is az inas, de merthogy messze volt az erdő, megéhezett útközben, s kapta-fogta magát, megette a kakasnak a felét. Aztán továbbment, de most meg erősen megszomjazott, s kapta-fogta magát, megitta a hordócska bornak is a felét. De ez nem volt elég az ebadtának, a kalácsnak is

Tartalomjegyzék

1. „Iskola-nyitogató...”	4
--------------------------------	---

Az én világom

2. „Csillag Boris tudom a nevedet...”	6
3. „Tükröm, tükröm...”	8
4. „Kicsi vagyok én...”	10
5. „Rólam mesél a kuckóm és a játék mackóm”	12
6. Az én világom (Összefoglalás)	14

Társaim – Ők és én

7. Családom körében	16
8. Rokon, ismerős vagy barát?	18
9. „Jó napot, jó napot, te szép rozmaringszál...”	20
10. Mesél a szív – érzéseink	22
11. „Még azt mondják, nem illik...”	24
12. „Játsszunk, játsszunk valamit...”	26
13. Társaim – Ők és én (Összefoglalás)	28

Közvetlen közösségeim – A család és a gyerekek

14. „Virágéknál ég a világ...”	30
15. „Mi van ma, mi van ma?...”	32
16. „Egyszer volt, hol nem volt, egy icipici házikó...”	34
17. „Ábécédé, rajtam kezdé...”	36
18. „Bé, bé, bé, iskolába menjünk bé!...”	38
19. „Munka után édes a pihenés”	40
20. „Ünnepelni jöttünk...”	42
21. Közvetlen közösségeim (Összefoglalás)	44

Tágabb közösségeim – A lakóhelyi közösség

22. „Ez a kis ház a mi házunk...”	46
23. „A jó szomszéd jobb, mint egy távoli rokon”	48
24. „Így kell járni, úgy kell járni...”	50
25. Lakóhelyünk megismerése (tanulmányi séta)	52
26. „Ahány ház, annyi szokás”	54
27. Tágabb közösségeim (Összefoglalás)	56

A környező világ

28. „Bújj, bújj zöld ág...”	58
29. „Ha én cica volnék...”	60
30. „Erdőt, mezőt járom én...”	62
31. „Volt egyszer egy kicsi törpe...”	64
32. A képzelet határai	66
33. A jó és a rossz	68
34. Miről tanultál ebben az évben?	70

Mesék

Kriston-Bordi Zsuzsanna: A sövény titka	72
Benedek Elek: A megfelezett ajándék.....	73
Hajduné Tölgyesi Livia: A mesés győzelem	75
Kriston-Bordi Zsuzsanna: Tulipánvadászat	77
Kriston-Bordi Zsuzsanna: Reggeli nyelvelés	78
Grimm testvérek: A hét sváb	79

A könyvben szereplő népi mondókák és találós kérdések Dr. Kriston Vízi József néprajzi gyűjtéséből származnak.

Juhász Magda: Csiga-biga bújócska, 14. oldal.

Kriston-Bordi Zsuzsanna: 18. oldal

Fecske Csaba: A mi családunk (részlet), 37. oldal.